

Matkailu osana kesän viettoa

■ Ritva Marin

Suomalaiset matkailevat kesällä mielellään kotimaassa, varsinkin tuttavien ja sukulaisten luona. Erilaiset kesätapahtumat ja nähtävyydet saavat myös kansan liikkeelle. Useamman vuorokauden kotimaan matkoista lähes puolet ja ulkomaan matkoista kolmannes tehdään kesä-elokuussa.

Matkailu on yksi vapaa-ajanvieton muoto, joka sisältää myös muita vapaa-aikaan liittyviä elementtejä. Matkalle lähdetään, koska halutaan levätä ja saada uusia elämyksiä, viettää aikaa perheen ja ystävien parissa tai omistautua harrastuksille. Yhä useampi suomalainen lähtee ulkomaille rantaloman sijasta aktiivilomalle, pelaamaan golfia, harrasta-

maan sukellusta, vaeltamaan tai laskettelemaan. Vapaa-ajanvieton merkitys korostuu mökkimatkailemista, jota ei aina edes mielletä matkailuksi, esimerkiksi vaihtoehtona ulkomaanmatkalle. Kesämökin ”virallisempi” nimitys vapaa-ajan asunto kuvaa paremmin mökkien lisääntyneitä käyttöä ja varustetasossa tapahtunutta parannusta viime vuosina. Mahdollisuudet matkailuun ovat lisääntyneet, kun lomat jaetaan

*Suomalaisten vapaa-ajanmatkat matkaryhmittäin vuonna 2000
15–74-vuotiaiden yöpymisen sisältäneet matkat ja ulkomaan päivämatkat, tuhansia.*

Matkaryhmä	Lyhyet matkat (1–3 yöpymistä)		Pitkät matkat (yli 3 yöpymistä)		Yhteensä	
	Yhteensä	Kesä- elokuussa	Yhteensä	Kesä- elokuussa	Yhteensä	Kesä- elokuussa
Yhteensä	18 481	6 187	5 260	2 217	24 149	8 554
Kotimaan matkat	15 204	5 332	3 754	1 720	18 958	7 052
maksullinen majoitus	2 995	1 194	993	423	3 988	1 617
omalle mökille	2 271	844	683	359	2 954	1 203
sukulaisten ja tuttavien luo	9 938	3 294	2 078	938	12 016	4 232
Ulkomaanmatkat	890	322	1 506	497	2 396	819
yöpyminen kohdemaassa						
Risteilyt	2 387	533			2 387	533
yöpyminen laivalla						
Päivämatkat ulkomaille					408	150

Lähde: Tilastokeskus, Suomalaisten matkatutkimus 2000

useampaan jaksoon. Pisin lomajakso vietetään edelleenkin yleensä kesällä, mutta talvilomien lisäksi lyhyitä päivän tai parin lomaa pidetään pitkin vuotta. Sekä lyhyiden kotimaan- että lyhyiden ulkomaanmatkojen määrä kaksinkertaistui 1990-luvulla (kuviot 1a ja b). Lomien jaksottaminen näkyy niiden lyhyiden vapaa-ajanmatkojen lisääntyneessä määrässä, joita tehdään varsinaisen lomakauden ulkopuolella.

Suomalaisten matkatutkimuksen mukaan vuonna 2000 suomalaiset tekivät 18,5 miljoonaa lyhyttä, 1–3 yöpymisen sisältänyttä vapaa-ajanmatkaa ja risteilyä (taulukko). Näistä vain kolmasosa eli 6,2 miljoonaa matkaa tehtiin kesällä. Samoin kesällä tehtiin kolmasosa pitkestä, vähintään neljän yöpymisen ulkomaanmatkoista. Pitkät kotimaan matkat painottuvat kesään, lähes puolet niistä tehdään kesä-elokuussa. Risteilyjä lukuun ottamatta kaikkia

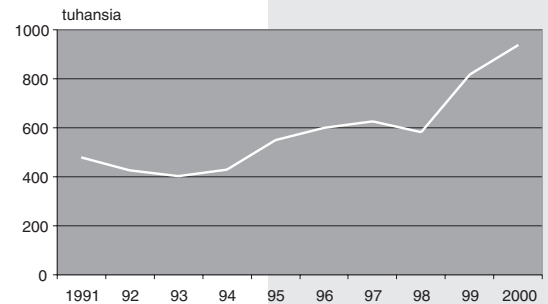
matkoja tehdään kuitenkin eniten heinäkuussa, joka on suomalaisten suosituin lomakuukausi.

Hotellien asiakkaista 60 prosenttia vapaa-ajanmatkailijoita

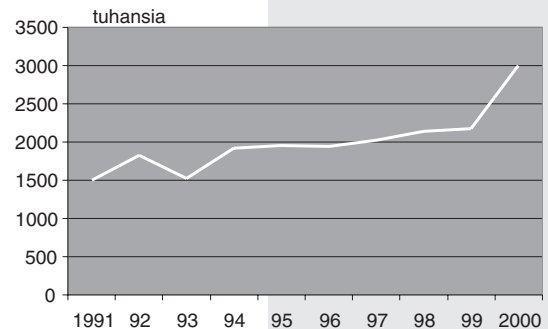
Omalle mökille tehdyt matkat rajoittuvat niihin runsaaseen miljoonaan suomalaiseen, jotka kuuluvat mökin omistavaan tai sitä muuten vapaasti käyttävään kotitalouteen¹. Mökkimatkoja yleisempiä ovatkin vierailut sukulaisten ja tuttavien luo. Niille, joilla ei ole omaa mökkiä tai jotka haluavat vaihtelua, on tarjolla runsas valikoima vuokramökkejä eri puolilla Suomea. Vuokramökit ovat hotellien jälkeen yleisin maksullinen majoitusmuoto kotimaanmatkoilla ja suosittuja vuokramökit ovat varsinkin pitkillä matkoilla. Suomalaisten matkatutkimuksen mu-

¹ Eurooppalainen elinolosuhteiden tutkimus, ECHP-UDP-mikroaineisto 2001

Kuvio 1a. Lyhyet ulkomaanmatkat vuosina 1991–2001.

Kuvio 1b. Lyhyet kotimaanmatkat vuosina 1991–2001.

Lähde: Tilastokeskus, Suomalaisten matkatutkimus 2000.

Suvi soi ja houkuttelee

Suomen kesä on lyhyt, mutta sitäkin enemmän täynnä tapahtumia. Kaupungit keräävät kansaa jo vakiintuneisiin ja tunnettuihin suur tapahtumiinsa, esimerkiksi Helsinki Juhlaviikoilleen ja Kotka Meripäivilleen. Pienissä kunnissa puolestaan järjestetään festivaaleja, joiden aikana kuntien asukasluvu voi jopa kolminkertaistua. Näin käy muun muassa Kaustisella kansanmusiikkifestivaalien aikana. Ohjelmatarjonnaltaan tapahtumat pienissä kunnissa saattavat keskittyä hyvin erikoisiin teemoihin, kuten eukonkanton Sonkajärvellä, ja saada suuren suosion.

Kesäkuussa 2001 järjestyksessään 23. Seinäjoen provinssirock houkutteli 68 000 kuuntelijaa, jopa hieman enemmän kuin heinäkuussa järjestetyt Savonlinnan Oopperajuhlat. Pohjoismaiden vanhin säännöllisesti järjestetty festari, Turun Ruisrock, kokosi yhteen 40 000 rockkaajaa.

Heinäkuussa Seinäjoen kujat ja kapakat täyttyivät kansasta, kun uusia kuninkaallisia valittiin jälleen keran lähes 126 000 vierailijan Tangomarkkinoilla. Tangomarkkinoiden vetovoima on noussut melko tasaisesti koko 1990-luvun: sadantuhannen kävijän raja rikkoutui vuonna 1994 (ks. s. 13, kuvio 5a). Tähänastinen huippu, 130 600 kävijää, saavutettiin vuonna 1999. Heinäkuussa, parhaimpaan loma-aikaan, tapahtumatarjonta onkin runsaimmillaan. Yli satatuhatta vierailijaa saavuttivat heinäkuussa 2001 myös Kotkan Meripäivät, Porin jazz- ja Kaustisen kansanmusiikkifestivaali.

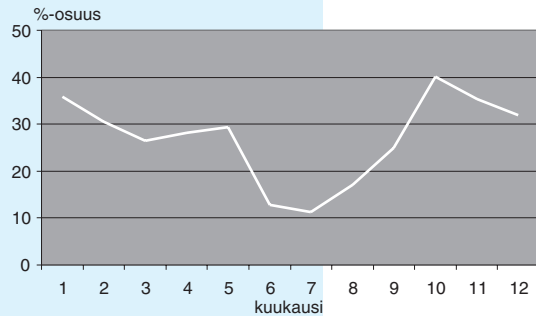
Helsingin Juhlaviikoille osallistui lähes 290 000 osanottajaa elokuussa vuonna 2001, mikä tekee tapahtumasta ylivoimaisesti Suomen suurimman. □

Jaana Huhta

Kirjoittaja työskentelee koordinoijana venäläis-suomalaisessa julkaisuprojektissa.

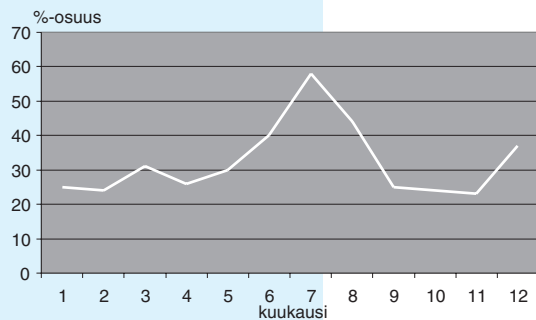

Kuvio 2. Kylpylähotellien osuus kaikista kotimaan vapaa-ajan yöpymisistä vuonna 2001.

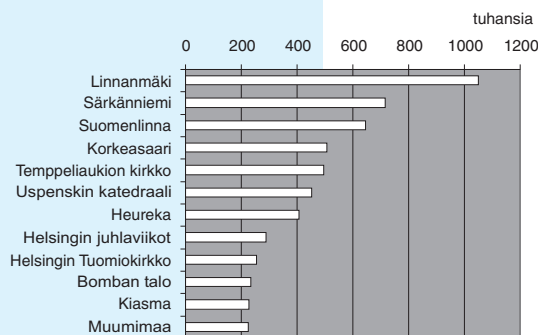
Lähde: Tilastokeskus, Majoitustilasto 2001

Kuvio 3. Vapaa-ajan matkailijoiden osuus Helsingin hotelleissa tammi-joulukuussa vuonna 2001.

Lähde: Tilastokeskus, Majoitustilasto 2001

Kuvio 4. Suosituimmat käyntikohteet vuonna 2001.

Lähde: MEK, Matkailukohteiden kävijämäärät 2001

kaan suomalaiset yöpyivät vuokratuissa mökissä yhteensä noin 2,6 miljoonaa kertaa vuonna 2000, mikä oli yli viidesosa kaikista kotimaanmatkojen maksullisista yöpymisistä.

Vuokramökkien lisäksi kotimaanmatkailijalle on tarjolla monipuolinen valikoima eri hintaisia ja eri tasoisia maksullisia majoituspalveluja hotelleista retkeilymajoitukseen. Kesällä tarjontaa lisäävät leirintäalueet ja lomakylät. Ne on tarkoitettu vapaa-ajanmatkailuun, mutta myös hotellien kotimaisista asiakkaista suurin osa (60 %) on vapaa-ajanmatkailijoita.

Suomalaiset viihtyvät kylpylässä

Kylpylät ovat suosittuja vapaa-ajanviettopaikkoja. Suomessa on noin 100 kuntoutus- ja virkistämispalveluja tarjoavaa terveys- ja viihdekylpylää eri puolilla maata, aina Espoosta Inariin. Näistä lähes puolet on kylpylähotelleja, joista muutamat sijaitsevat pohjoisessa hiihtokeskuksen yhteydessä täydentäen alueen muita palveluja. Vuonna 2001 kotimaanmatkailijat yöpyivät kylpylähotelleissa 1,7 miljoonaa kertaa, mikä oli yli viidennes vapaa-ajanmatkailijoiden yöpymisistä. Kylpylät ovat suosittuja erityisesti kesälomakauden ulkopuolella syyskuusta toukokuuhun ulottuvalla jaksolla. Lukumääräisesti eniten kotimaisia asiakkaita on kylpyläisäkin heinäkuussa. Toinen huippu ajoittuu lokakuulle (kuvio 2).

Kotimaan lisäksi suomalaiset ovat laajentaneet kylpyläharrastustaan Viroon, jossa terveyskylpylöiden ulkomaisista asiakkaista 95 prosenttia on suomalaisia. Vuonna 2000 Viron terveyskylpylöiden palveluja käytti 57 000 suomalaista.

Helsinki on suosittu matkakohde kesällä

Kaupungit tarjoavat kesälläkin monipuolista kulttuuri- ja viihdeohjelmaa, ja suuretkin kaupungit ovat suosittuja kesämatkojen kohteita. Vaikka helsinkiläiset lähtevät juhannuksena mökeilleen ja luonnon helmaan, pääkaupunkiin tulee kesällä paljon turisteja. Ulkomaiset ja kotimaiset matkailijat paikkaavat hotelleissa hiljentyneen työ- ja liikematkailun synnyttämää vajetta. Vapaa-ajanmatkailijoiden osuus Helsingin hotelleissa nousee kesällä lähes 50 prosenttiin, kun se tammi-toukokuussa ja syys-joulukuussa on puolet pienempi. Helsingin hotellien asiakkaista suurin osa on ulkomaalaisia. Kesällä ulkomailta tulleita turisteja on kotimaisiin verrattuna yli kolminkertainen määrä. Hotelliyöpymisten määrällä mitattuna Helsinki on yhtä suosittu kesämatkojen kohde kuin Lappi, kummassakin yli 100 000 yöpymistä (kuvio 3).

Helsingin kesä on täynnä tapahtumia ja toimintaa niin kaupungin omille asukkaille kuin läheltä tai kaukaa tulleille vieraillekin. Helsingissä on myös paljon suosittuja käyntikohteita, kuten Linnanmäki, Korkeasaari ja nykytaiteen museo Kiasma (kuvio 4). Kesä huipentuu elokuussa pidettäviin Helsingin juhlatiivaihin. Tämä parin viikon jaksolle ajoitettu tapahtumien ketju vetää vuosittain noin 300 000 henkilön yleisön (kuvio 5b).

Kesällä karavaani kulkee

Omaa liikkuvaa majoituskapasiteettia on niillä, jotka omistavat matkailuauton tai yöpymistiloilla varustetun veneen.

Suomessa on noin 80 000 matkailuautoa, joilla kesällä kierretään ahkerasti ympäri maata. Karavaanareille on levähdys- ja yöpymispaikkoja yli 300 leirintäalueella. Vuoden 2001 kesällä suomalaiset yöpyivät leirintäalueilla yhteensä 1,3 miljoonaa kertaa, joista puolet matkailuvaunuissa.

Yleisten leirintäalueiden lisäksi SF- Caravan järjestöllä on eri puolilla Suomea 60 jäsenille tarkoitettua karavaanarialuetta, joissa yöpymisiä kirjataan vuosittain yli 600 000. Kesällä 2001 karavaanarit yöpyivät leirintäalueilla ja SF-Caravan järjestön alueilla yhteensä noin 1,2 miljoonaa kertaa.

Asuntoauton kanssa voi kätevästi siirtyä maan rajojen yli pohjoisiin naapurimaihin Ruotsiin ja Norjaan. Ruotsin leirintäalueilla suomalaiset yöpyivät 102 000 kertaa vuonna 2001.

Ahvenanmaa suosittu kesäpaikka

Suomalaisilla on arviolta noin 75 000 yöpymiseen varustettua purje- tai moottorivenettä. Veneilijöiden levähdys- ja yöpymispaikoiksi on tarjolla pari sataa eri tasoilla palveluilla varustettua vierasvenesatamaa eri puolilla Suomea, joista osa sijaitsee rannikkoalueilla ja osa sisävesistöissä. Ahvenanmaa on suosittu suomalaisten veneilijöiden matkakohte. Vuonna 2001 suomalaiset veneilijät yöpyivät saaristomaakunnan vierasvenesatamissa noin 60 000 kertaa.

Ahvenanmaa on muutenkin suosittu lomaviiktopaikka. Vuonna 2000 Ahvenanmaalla kävi Manner-Suomesta noin 440 000 matkailijaa. Laivaliikenne Ruotsin ja Ahvenanmaan välillä on

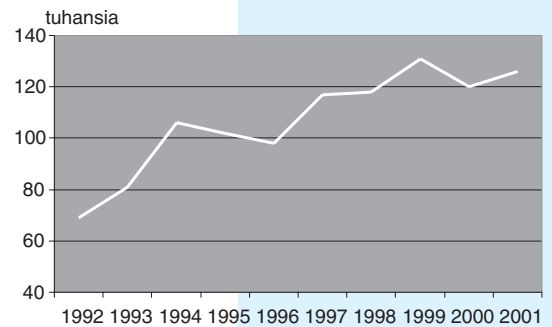
kuitenkin paljon vilkkaampaa, sillä Ruotsista Ahvenanmaalle saapui 1,3 miljoonaa matkailijaa. Tässä luvussa ovat mukana myös suomalaiset matkustajat.

Yli 600 000 suomalaista kävi Virossa viime kesänä

Läheisyys ja matkustamisen helppous ovat tehneet Tallinnasta suosittua vapaa-ajanviettopaikka suomalaisten kesäpaikaksi. Siellä shoppaillaan ja nautitaan vanhankaupungin lukuisten ravintoloiden palveluista. Matkailu Viroon kasvoi vauhdikkaasti 1990-luvulla ja vuonna 2001 siellä kävi yhteensä 1,8 miljoonaa suomalaista, joista noin 1,6 miljoonaa oli vapaa-ajanmatkailijoita. Matkailijoista suurin osa (noin 63 %) on päiväkävijöitä. Kesä on vilkkainta aikaa myös Viron matkailussa. Viime kesänä Virossa kävi matkoilla yli 600 000 suomalaista (kuvio 6).

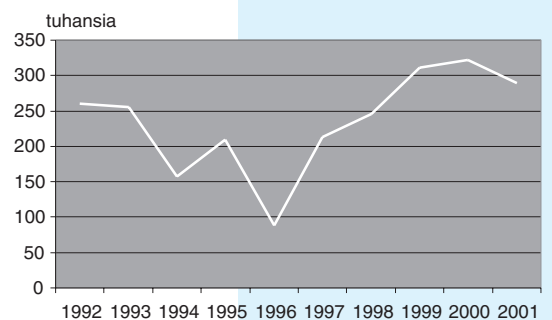
Laivavuoroja Helsingin ja Tallinnan välillä on jatkuvasti lisääntynyt matkailijoiden määrän kasvuaessa, ja sesonkiaikana laivoja kulkee tiuhaan tahtiin. Tänä kesänä Helsingistä lähtee Viroon päivittäin 31 laivavuoroa, jotka muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta liikennöidään nopeilla aluksilla. Laivayhteyksien lisääntyminen ja myöhäiset paluuvuorot ovat parantaneet myös päivämatkailijoiden mahdollisuuksia nauttia Tallinnan kulttuuritarjonnasta, suomalaisten käynnit oopperassa, teattereissa ja konserteissa ovat lisääntyneet. Viron matkailussa on jo nähtävissä merkkejä jonkinlaisen kyllästyneisyyden saavuttamisesta, sillä kasvu pysähtyi vuonna 2000 ja kääntyi laskuun vuonna 2001 (kuvio 7).

Kuvio 5a. Tangomarkkinoiden kävijät vuosina 1992–2001.

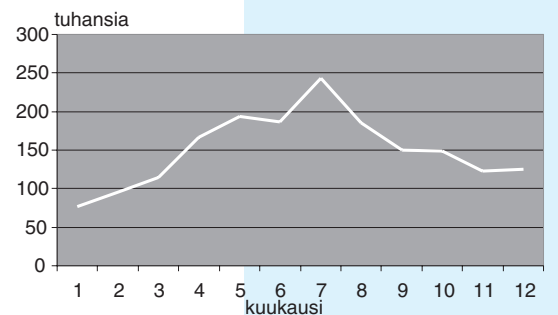
Lähde: MEK, Matkailukohteiden kävijämäärät 2001

Kuvio 5b. Helsingin juhleviikkojen kävijät vuosina 1992–2001.

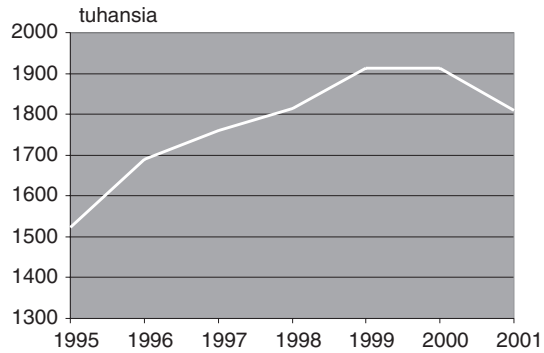
Lähde: MEK, Matkailukohteiden kävijämäärät 2001

Kuvio 6. Viroon saapuneet suomalaiset kuukausittain vuonna 2001.

Lähde: Estonian Board of Border Guard, Estonian Tourist Board 2001

Kuvio 7. Viroon saapuneet suomalaiset vuosina 1995–2001.

Lähde: Estonian Board of Border Guard, Estonian Tourist Board 2001.

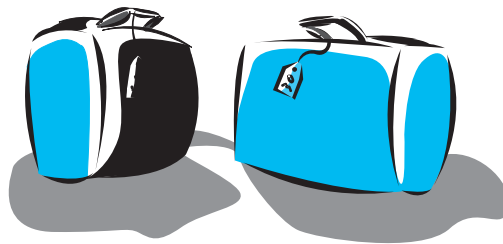
Suomalaiset ovat ahkeria risteilijöitä

Risteilyt ovat suomalaisten suosituimpia matkailumuotoja. Vuoden 2000 matkatutkimuksen mukaan suomalaiset tekivät 2,5 miljoonaa vapaa-ajan-risteilyä, joiden aikana yövyttiin laivalla. Risteilyjä tehdään tasaiseen tahtiin läpi vuoden. Varsinaista sesonkia niissä ei ole, mutta jonkin verran muita vuodenaikoja enemmän risteilyjä tehdään kevättalvella helmi-huhtikuussa ja syksyllä lokakuussa. Kesällä suomalaiset tekivät yli 500 000 laivayöpymisen sisältänyttä risteilyä.

Viron matkailun kasvu on vähentänyt Ruotsin asemaa risteilyjen ja lyhyiden matkojen kohteena. Vuonna 2000 Ruotsiin tehtiin jälleen lähes yhtä paljon risteilymatkoja kuin Viroon, noin 1,1–1,2 miljoonaa. Viroon tehdyillä risteilyillä käytiin kuitenkin useammin maissa kuin Ruotsin risteilyillä.

Kesä on ulkomaan matkailun vilkkainta aikaa

Kesällä suomalaiset lomailevat ja matkailivat kotimaassaan. Mökkeillään, ”palataan juurille”, käydään tapaamassa kauempana asuvia sukulaisia ja tuttavuuksia aina Ruotsia myöten, tutustutaan oman maan nähtävyyksiin ja tapahtumiin. Tarjolla on näyttelyjä, musiikkitahtumia, uskonnollisia kesäjuhlia ja kaikenlaisia huvia ja urheilutilaisuuksia. Lapsiperheille on Linnanmäkeä, Särkänniemeä, Muumilaaksoa ja puuhamaita.

Kesä on ulkomaanmatkailusakin vilkkainta aikaa, jota huonot lomasääät vielä lisäävät. Kesäsade raikastaa ilman ja pitää luonnon vehreänä, mutta liiallinen sade ja viileys voi pilata lomaviikkejän tunnelman. Jos Suomen kesää saa odotella vielä juhannuksen jälkeen, monen suomalaisen kotimaan kiertomatka päättyy matkatoimiston tiskille.

Kotimaanmatkailuun verrattuna ulkomaanmatkat jakautuvat tasaisemmin kesälomakauden ulkopuolelle. Huhtikuussa alkava ja lokakuussa päättyvä sesonki huipentuu kotimaanmatkailun tavoin heinäkuussa. Matkatutkimuksen mukaan suomalaiset tekivät ulkomaille yhteensä 1,5 miljoonaa pitkäaikaista lomamatkaa vuonna 2000. Niistä kolmasosa

(0,5 miljoonaa matkaa) tehtiin kesä-elokuussa.

Kesän lomamatkat suuntautuvat Välimeren lomakohteisiin, joista Kreikka saarineen on ylivoimaisesti suosituin. Vuonna 2001 Kreikassa lomaili yhteensä 160 000 suomalaista. Turkin matkailu on elpynyt parin vuoden takaisesta romahduksesta ja siellä lomaili yli 50 000 suomalaista. Aina suosittuja ovat Espanja ja Italia. Suomalaiset ovat löytäneet uudestaan myös Bulgarian, jonne tehdyt lomamatkat ovat nopeasti lisääntyneet ja lähentelivät jo 30 000:tta vuonna 2001.

Vaikka ulkomaanmatkoja tehdään eniten heinäkuussa, tämän parhaimman lomakuukauden lukuja nostattavat matkat Ruotsiin ja Viroon. Välimeren alueelle tehdyt matkat jakaantuvat tasaisemmin kevääseen ja syksyyn. Turkin matkailun huippu ajoittuu syys-lokakuulle ja Kreikan matkojen syyskuulle. □

Kirjoittaja on yliaktuaari Tilastokeskuksen liikenne- ja matkailutilastoissa.

Lähteet:

Estonian Tourist Board 2001, Estonian Board of Border Guard.

Tilauslento- ja vuorolentotilasto 2001, Ilmailulaitos.

Laivaliikenteen matkustajatilasto 2001, Merenkululaitos.

Lentäen tehdyt valmismatkat 2001, Suomen matkatoimistoalan liitto.

Suomalaisten matkatutkimus 2000, Tilastokeskus.

Majoitustilasto 2001, Tilastokeskus.

Inkvarteringsstatistik 2001, ÅSUB.

Till Åland anlända resenärer från Sverige och Finland 1990–2000, ÅSUB.

Statistik över småbåtshamnarna på Åland 2001, ÅSUB.